

Minister Obrony Narodowej

Sekretarz Stanu
w Ministerstwie Obrony Narodowej
Cezary Tomczyk

DWSZdr-ZPiL.701.37.2024
Warszawa, 27 maja 2024 r.

Pan prof. Marcin Wiącek
RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Dotyczy: służby wojskowej osób transpłciowych i interpłciowych.

Szanowny Panie Rzeczniku,

w nawiązaniu do wystąpienia w sprawie utrudnionego dostępu do służby wojskowej osób transpłciowych (pismo nr XI.801.12.2021.JJ z dnia 19.04.2024 r.), proszę przyjąć następujące wyjaśnienie.

Orzecznictwo wojskowo-lekarskie. Stan faktyczny

Na wstępie należy wskazać, że w świetle obowiązujących przepisów orzecznictwa wojskowo-lekarskiego rozpoznanie transpłciowości jest kwalifikowane według § 1 pkt 10 z załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 25 marca 2024 r. w sprawie orzekania o zdolności do służby wojskowej i trybu postępowania wojskowych komisji lekarskich w tych sprawach (Dz. U. 2024 r. poz. 466).

W tym miejscu należy podkreślić, że katalog rozpoznań, które są wymienione w tym załączniku **nie zawiera wyodrębnionych wszelkich możliwych form zaburzeń identyfikacji płciowej**, w związku z tym kierując się zapisem § 6 niniejszego rozporządzenia, który stanowi, że „jeżeli stwierdzona podczas orzekania choroba lub ułomność nie została wymieniona w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia, kwalifikuje się ją **zgodnie z wiedzą medyczną**, według paragrafu lub punktu najbardziej zbliżonego” należy je kwalifikować według § 1 pkt 10 z załącznika nr 1 (obejmującego transseksualizm oraz obojnactwo).

Dla rozpoznań, które mieszczą w zakresie pojęciowym § 1 pkt 10 osobom w grupie pierwszej orzekanych (obejmującej m. in. osoby stawiające się do kwalifikacji wojskowej oraz osoby ubiegające się o powołanie do czynnej służby wojskowej innej niż zawodowa), a także grupie jedenastej (żołnierze rezerwy) przyporządkowana została kategoria zdrowia E (trwale i całkowicie niezdolny do służby wojskowych w czasie pokoju oraz w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny).

W przypadku osób ubiegających się o powołanie do zawodowej służby wojskowej (III grupa orzekanych), jak również w przypadku żołnierzy pełniących zawodową służbę wojskową (IV grupa orzekanych), w wymienionym akcie prawnym przyporządkowana została kategoria zdolności - N (niezdolny do pełnienia zawodowej służby wojskowej).

Stan faktyczny. Międzynarodowa Klasyfikacja Chorób

Międzynarodowa Klasyfikacja Chorób ICD-11 została opublikowana przez WHO 18 stycznia 2018 roku, a obowiązuje od 1 stycznia 2022 roku. Polska ma 5-letni okres przejściowy na wdrożenie ICD-11 także w zakresie stosowania w orzecznictwie wojskowo-lekarskim. W tym okresie będą obowiązywać dotychczasowe wytyczne. Okres przejściowy ma służyć przygotowaniu systemu ochrony zdrowia do stosowania nowych wytycznych poprzez m.in. odbywanie szkoleń personelu medycznego na temat ICD-11 oraz systematycznego i metodycznego wprowadzenia nowego podejścia diagnostycznego.

Stąd też na dzień dzisiejszy poza wąską grupą krajowych seksuologów, pojęcie transpłciowości nie jest jeszcze rozpowszechnione, a aktualne standardy Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego przyjęte 19 czerwca 2020 roku zwracają uwagę na potrzebę stworzenia nowych wytycznych, w związku ze zmianami w rozumieniu transpłciowości, jakie dokonało się na przestrzeni ostatnich lat.

Ugruntowanie wiedzy i praktyki w obszarze systemowej ochrony zdrowia w zakresie klasyfikacji, nazewnictwa, diagnostyki, terapii stanowi przesłankę do nowelizacji kryteriów zdrowotnych w ramach orzecznictwa wojskowo-lekarskiego.

Zgodnie ze stanem faktycznym obowiązuje na dzień dzisiejszy Międzynarodowa Klasyfikacja Chorób ICD-10, w której transseksualizm zaliczany jest do zaburzeń identyfikacji płciowej (F64) i zawarty jest w dziale (F60-F69) – zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych co uniemożliwia pełnienie służby wojskowej.

Ministerstwo Obrony Narodowej uwzględniając zmiany w spostrzeganiu transpłciowości w sposób kompleksowy dokonuje analizy uwarunkowań w zakresie m.in. możliwości wprowadzenia zmian w przepisach orzeczniczo-lekarskich, dotyczących orzekania o zdolności do służby wojskowej osób transpłciowych i interseksualnych. W tym zakresie dokonano m.in. przeglądu retrospektywnych danych statystycznych za lata 2019 – 2023 w zakresie orzeczeń wojskowo-lekarskich wydanych przez rejonowe wojskowe komisje lekarskie. W badanym, 5 letnim okresie, wydano łącznie 29 orzeczeń osobom z rozpoznaniem transpłciowości lub będących w trakcie zmiany płci. Powyższe wskazuje na potencjalną liczbę osób transpłciowych i interseksualnych, które mogą być zainteresowane służbą wojskową.

Dodatkowo z wstępnych analiz wynika, że obecnie funkcjonujący system wsparcia psychologicznego wymaga uwzględnienia potrzeb osób transpłciowych, które potencjalnie będą w służbie wojskowej a także potrzeb pozostałych żołnierzy stanowiących specyficzną zbiorowość jaką są pododdziały SZ RP.

Po rozpoznaniu wszystkich aspektów związanych z warunkami pełnienia służby wojskowej podjąłem decyzję o rozpoczęciu prac nad regulacjami dotyczącymi zmiany kategorii zdolności do czynnej służby wojskowej w grupie osób stawiających się do kwalifikacji wojskowej oraz osoby ubiegające się o powołanie do czynnej służby wojskowej innej niż zawodowa a także żołnierzy rezerwy. Wiąże się to także z wprowadzeniem w miejsce transseksualizmu nowego pojęcia zgodnego z ICD-11 : "niezgodność płciowa". Podobnie działanie planuje się w przypadku pojęcia „obojnactwo”, które można zastąpić

pojęciem „interpłciowości” lub całkowicie usunąć przy kolejnej nowelizacji rozporządzenia w sprawie orzekania o zdolności do służby wojskowej i trybu postępowania wojskowych komisji lekarskich.

Z wyrazami szacunku

Cezary TOMCZYK

/dokument podpisany kwalifikowanym podpisem elektronicznym/